

Irma Grovell

GLANZENDE SCHOENEN

Rheia

UITGEVERIJ

Uitgeverij Rheia

2014

© Irma Grovell, 2014

DTP: BuroBouws, Amsterdam

Omslag: BuroBouws

Alle rechten voorbehouden.

Uitgeverij Rheia

Vroedschap 28

1412 NW Naarden

www.rheia.nl

info@rheia.nl

ISBN 9789492010032

Rheia

Voor dochters en zonen

UITGEVERIJ

GLANZENDE SCHOENEN

Crystal woonde in een lichtgroen huis dat veel te klein was voor een opgroeiend gezin. Het hele huis was eigenlijk een eengezinswoning, maar door het tekort aan woonruimte wist Crystal, dat buurvrouw Myra die eigenaar was, het pand in twee helften had gesplitst. Het was erg krap. Gelukkig waren ze veel buiten. Binnen kleedden ze zich aan, aten en sliepen ze; meer privacy kenden ze niet.

Ze hoorde vaak gesprekken tussen haar moeder en mevrouw Myra over lekkages als het regende en over een raam waarvan een van de scharnieren stuk was. Meestal liet Myra een man die haar altijd hielp, die dingen maken als hij tijd had. Zo klaagde haar moeder over gaten in de houten vloer waar ongedierte naar binnen kwam, maar dat was een grote klus en daar had mevrouw Myra het geld niet voor.

Op een middag zat Crystal haar huiswerk te leren in de eetkamer. Ze luisterde tijdens het leren van de Nederlandse rivieren naar een onbekend lied van haar neuriënde moeder en naar het bakgeluid van iets op het vuur. Haar moeder kwam op het krukje bij de deuropening zitten met een pan met aardappelen, een mes en een stuk oude krant. Crystal keek hoe haar moeder zeer behendig de aardappelen van hun jasjes verlost. Ze sloot haar ogen, Maas, Waal, IJssel, Rijn, ...

‘Crystal, Crystal, blijf heel rustig zitten, beweeg je niet,’ hoorde ze haar moeder fluisteren. Crystal opende haar ogen en vroeg: ‘Waarom niet?’ ‘Stil, niet bewegen en niet praten.’ Crystal kneep haar ogen tot spleetjes en

zag haar moeder heel rustig opstaan met de pan aardappelen. Ze liep eerst langzaam, daarna versnelde ze haar pas en was ineens weg. Crystal vond dat vreemd. Toen hoorde ze haar moeder roepen: 'Blekie, Blekie.' Ze riep nog een paar keer voordat hij reageerde. 'Ja? Is er iets?' Hij zat vast te knikkebollen op zijn veranda.

'Kom je helpen, want er is een slang in huis,' riep haar moeder.

Toen Crystal dat hoorde, was zij in één tel boven op de tafel. Ze bleef stokstijf staan. Ze voelde haar hart behoorlijk bonken tegen haar ribben. Ze keek hoe haar moeder zachtjes naar binnen liep met Blekie achter zich aan. Haar moeder strekte haar arm uit en wees hem waar de slang zat. Crystal nam een sprong van de tafel en liep als een bliksemschicht weg in tegenovergestelde richting.

Ze stond nog bij de struiken verderop te beven toen de buurman naar buiten kwam met een stok in zijn hand waar de slang overheen hing. Crystal holde weg.

'Hij zal je niets meer doen, hoor. Hij is dood. Wil je hem van dichtbij bekijken?'

Ze schudde haar hoofd en ging nog een paar stappen achteruit. Buurman verdween om de hoek met zijn trofee. Crystal liep voorzichtig het huis in. Haar moeder zei: 'Ik ga straks weer klagen bij mevrouw Myra. Dit kan niet, in een huis leven met slangen! Nee.'

Ze keek toe hoe haar moeder de kamer rondliep op zoek naar gaten in de vloer. Ze stond stil met haar handen in haar zij en keek toen naar boven. Crystal volgde haar blik naar de zinken dakplaten, want dit huis had geen plafond zoals ze had gezien bij haar vriendin Diana. Zou de slang via het dak zijn gekomen? Ze wilde dat ze gingen verhuizen, want vanaf nu zou ze steeds naar boven kijken en in iedere hoek om te zien of er een slang lag. Br, ze rilde.

Buiten hoorde Crystal verschillende kindergeluiden. School was uit en de kinderen gingen naar huis. Ze woonden vlakbij de school en er liepen dagelijks kinderen in de straat die van en naar school gingen. De kleintjes kwamen als eerste binnen en May inspecteerde hun kleding op gaten en vuil. 'Ga je

maar omkleden in je oude broek en T-shirt en hang je schoolkleding op,' zei ze.

'Jake, wat is er met je gympen gebeurd? Die heb ik net vorig week gekocht. Hoe komen ze nu al stuk?' In de stem van haar moeder klonk de verbazing, daarna ging het over in een huilerige klank. 'Ooh ooh ooh.'

Crystal vroeg: 'Heb je lopen voetballen?'

'Nee, ik rende alleen maar naar huis,' zei Jake.

'Wat zijn dat dan voor gympen? Hoe kan Dutchie me zulke rottingen verkopen?,' zuchtte May die de lijmpot pakte. Ze smeerde de losgeraakte zolen van de gymmen ermee in en drukte ze tegen de schoen. Ze plaatste er een grote steen op.

Crystal hoorde vaker van de volwassenen dat schoenen duur waren. Ze kregen de goedkoopste voetbedekkingen die May kon kopen bij Dutchie tussen de een gulden vijftig en vijf gulden. Vooral Jake trapte zijn goedkope gympies in een minimum van tijd kapot over de rotsachtige bodem. Crystal keek wat beter uit waar ze haar voeten neerzette wanneer ze dezelfde weg nam als Jake. Ze had geen zin voor gek te lopen op kapotte schoenen. Thuis liepen ze blootsvoets rond, maar naar school moesten ze schoenen dragen. Dat was verplicht.

Hun vader vond dat ze altijd wat aan hun voeten moesten dragen. Slippers of schoenen. Als er iets met hun voeten gebeurde en ze dat kwamen vertellen, wilde hij het niet horen en stond klaar om een pak rammel uit te delen. May moest daarvoor zorgen.

Zelf liep haar moeder rond met slippers aan haar voeten, die in hun vorig leven schoenen waren geweest. Een keer riep ze Crystal: 'Help me even. Hou jij dit stuk vast.' Crystal hielp de doorgesneden achterkant vasthouden terwijl haar moeder met een keukenmes eerst de ene helft en daarna de andere helft eraf sneed. Haar goede sandalen bewaarde ze voor als ze uitging, bijvoorbeeld naar de markt of naar de stad.

De jurken van haar moeder waren niet veel beter. Ze liep rond in oude jurken met her en der een scheurtje of een rafeltje, de zoom hing eruit. Ze waren niet meer geschikt om er zelfs mee naar een van de buurtwinkels te gaan. Goed genoeg voor de huishouding. Eens per jaar als ze genoeg geld had

gespaard van het broodbakken vroeg ze: 'Crystal, ga je met me mee, dan kan je me helpen een stofje uit te zoeken voor een jurk.'

'Naar welke winkel gaan we?'

'Uncle Louis Store natuurlijk. Ik loop al een week na te denken wat ik met die zes gulden kan kopen. Het is tijd dat ik het aan een jurk uitgeef. Ik vraag aan Flo om mijn jurk te naaien, die vraagt er tenminste niet zoveel voor.'

Soms was de stof zo goedkoop dat het in de eerste was merendeels zijn kleur verloor. De jurken werden vaal en zagen er snel oud uit. May zei altijd: 'Ze zien er wel oud uit, maar ze zijn schoon.'

Crystal zag haar vader heel anders. Angst voor hem kweekte hij toen ze zes jaar oud was. Ze was dat ene pak slaag dat ze van hem kreeg, niet vergeten. De moeder van een speelkameraadje kwam bij hem klagen dat Crystal een bal tegen haar moeizaam gekweekte plantje had getrapt en dat het was geknakt. Crystal wist zeker dat het zoontje zelf die bal had geschopt vanwege de positie waarin hij stond.

Haar moeder lag in het ziekenhuis en zij logeerde met haar broertje en zusje bij een familielid van haar. Crystal vond het eerst leuk om bij Janine te logeren, maar al gauw verlangde ze naar haar moeder. Janine probeerde in eerste instantie aardig te zijn, maar haar wisselende buien van aardigheid naar boosheid en vice versa, verwarmden Crystal. Ze zei dat Crystal achterlijk was. Ze vroeg haar eigen kinderen niets, maar Crystal kreeg de opdrachten: 'Veeg de kamer, maak die pan schoon, haal water, pas op je broertje, doe dit, doe dat.'

Ze had weleens aan Crystal gevraagd waarom ze niet zoals de andere kinderen was. Crystal wist niet wat ze daarmee bedoelde en hield haar mond.

Haar vader vroeg haar na de klacht van de moeder van haar speelkameraadje, bij hem te komen. Haar oog viel op de leren riem die hij in zijn hand hield en ze zette het op een lopen, achtervolgd door twee volwassen vrouwen. Crystals angst was groot en ze rende in de armen van een derde vrouw die net kwam aanlopen. Janine die ze toch het meest vertrouwde van de drie vrouwen, hield haar vast, terwijl ze een gigantisch pak slaag kreeg, een die ze nooit meer zou vergeten. Een, die haar angst voor hem had ingeboezemd waardoor ze altijd als hij in de buurt kwam, op haar hoede was.

Haar vertrouwen in de buurvrouwen was weg, de zogenaamde vriendinnen van haar moeder. Het was haar toen opgevallen dat sinds haar moeder in het ziekenhuis lag en haar vader thuis was, die buurvrouwen in en uit haar ouderlijke woning liepen. Als haar moeder thuis was, gebeurde dat niet. Zolang haar moeder niet thuis was, mocht ze ook niet thuiskomen. Wat miste ze haar. Toen ze eindelijk thuiskwam met haar nieuwe broertje en Crystal bij haar mocht komen, viel ze opgelucht maar verdrietig in de armen van haar moeder.

Op de lagere school werd iedere dag uit een verhalenboek voorgelezen. Een van de verhalen ging over een graaf die in een kasteel woonde. Hij had veel mensen in dienst en betaalde hen met graan en twee keer per jaar met een stukje vlees. Op zijn tafel had hij iedere dag het lekkerste eten en hij liep rond in de mooiste kleding die hij liet maken. Hij deed haar aan haar vader denken. Ze vond haar vader een onaardige ijdeluit, die alleen maar aan zichzelf dacht. Hij was niet groot want ze kwam al tot aan zijn schouder. Hij was een stevige man, nog slank in de taille. Hij liep altijd kaarsrecht met de elegantie van een edelman.

Wanneer hij thuiskwam van zijn werk, in werktenue bestaande uit; kaki broek en hemd, schoenen met stalen neuzen, helm op zijn hoofd, eiste hij dat zijn kinderen hem opwachtten om hem te begroeten. Crystal had daar een enorme hekel aan. Vaak kregen ze geen antwoord op de begroeting, maar uit angst zeiden ze niets. Hij kleeedde zich eerst om voordat hij buiten ging zitten lezen. De korte tijd dat hij thuis was, zat hij in korte broek buiten op de bank waar niemand anders op mocht zitten. Hij wachtte op zijn eten, hij hoefde er nooit lang op te wachten. Nadat hij had gegeten, moest Crystal de borden opruimen. Vaak at ze het overgebleven voedsel op om haar ergste honger te stillen.

Hij had geëist dat May de taken van zijn moeder over zou nemen wat betrof zijn verzorging. Crystal had gemerkt dat zijn manier van leven, niet paste bij hoe zij leefden. Hij wilde geen veranderingen en zei herhaaldelijk: 'Ik ben de kostwinner en de baas hier in huis.' Hij uitte zich op een rare manier. Als hij tegen haar moeder sprak was het of hij blafte. Dan zag ze de schouders van haar moeder inzakken.

Nadat hij had gegeten, rustte hij uit op zijn favoriete bank. Daarna ging hij zich douchen en verliet hij 's avonds zeer netjes gekleed het huis. Al zijn kleren pasten qua kleur bij elkaar, ook zijn hoed en zijn schoenen. Niemand in huis wist waar hij naartoe ging. Misschien vermoedde haar moeder het een en ander, maar ze zei er niets over.

Crystal kende haar vader als een stille man. Ze had hem ooit horen lachen toen een vriend hem bezocht. Zijn vrienden spraken en lachten veel, terwijl hij maar een paar woorden zei. Ze vroeg zich af hoe het kwam dat hij vrienden had. Hij moest toch iets bindends hebben, wat zou dat zijn? Ze gingen veel samen uit, iedere dag. Waar zouden ze naartoe gaan? En wat deden ze?

Op een dag liep Jake achter haar aan. Ze speelden tikkertje. In het voorbijrennen had Crystal gezien dat haar vader geïrriteerd naar buiten keek. 'Crystal, Jake, hier komen!' Ze stonden bezweet, hijgend en hoestend voor hem. 'Ik zie dat jullie niets te doen hebben. Vanaf vandaag hebben jullie de taak om iedere zaterdag mijn schoenen naar buiten te halen en te poetsen. Kom maar mee naar binnen en breng de schoenen naar buiten.'

Ze volgden hem naar binnen naar de ouderlijke slaapkamer. Crystal keek naar de wand met mannenschoenen en ze voelde zich opstandig: 'Maar papa, zoveel schoenen kunnen wij toch niet poetsen?'

'En waarom niet? Jullie rennen toch als een stelletje onnozele halzen op en neer? Vooruit, haal de schoenen van de wand en breng ze naar buiten,' beval hij.

Crystal stond nog steeds beduusd naast Jake te kijken naar die schoenen, toen ze iets hoorde. De gesp van een riem die losgemaakt werd en het leer dat schuurde langs de riemlussen. Als twee bliksemschichten verdwenen ze op zoek naar May.

Ze kwamen terug, maar bleven achter hun moeder staan. May vroeg: 'Wat doe je met die riem, Thom?'

'Ze moeten leren luisteren en aangezien jij er niets aan doet, doe ik het.'

'Waar wilden ze niet naar luisteren?'

'Ze hebben van mij de taak om iedere zaterdag mijn schoenen mee naar buiten te brengen en te poetsen,' zei hij boos.

‘Maar dat wilde je altijd zelf doen. Hoe komt het dat ze dat plotseling moeten doen?’

‘Omdat ze als honden op en neer rennen en niets doen.’

May stond hem aan te kijken alsof ze de trommels in Japan hoorde en vroeg:

‘En jij dan?’

‘Wat voor stomme vraag is dat?’, kaatste hij terug.

‘Wat voor taak doe jij dan? De kinderen helpen mee en mochten van mij even gaan spelen.’

‘Ik breng het geld thuis, is dat niet voldoende?’, zei hij verbolgen.

May staaarde hem aan met felle ogen, maar hield haar mond gesloten. Ze draaide zich om en zei: ‘Crystal, Jake, doe wat je vader vraagt. A, a, geen tegenspraak.’

Zijn glanzende schoenen waren vanaf die dag het werk van Crystal en Jake. Iedere zaterdag sleepten ze alle dertien paar schoenen naar buiten om ze te poetsen. Zwarte, bruine, beige, witte en zwart met wit. Voor hen waren dat niet dertien, maar dertienhonderd van die stomme schoenen met gaatjes erop die ze met een tandenstoker een voor een moesten bewerken met schoenpoets. Ze hadden er een gloeiende hekel aan. Crystal en Jake deden hun best om eronderuit te komen, maar hij hield voet bij stuk, anders pakte hij zijn leren riem en dat wilden ze niet voelen tegen hun huid.

In het begin vond hij dat ze de schoenpoets er te dun opsmeerden en ze moesten van hem het poetswerk overdoen. Ze waren ieder keer weer kwaad op hun vader, maar durfden niets tegen hem te zeggen. Jake zei eens: ‘Ik heb zin om zijn riem te pakken en hem ermee af te rammelen.’ Crystal zweeg, maar smeed een schoen hard neer. Soms maakten ze ruzie met elkaar. May moest ze dan een aantal keren uit elkaar trekken.

Later smeerden ze de schoenen zeer ruim in met de schoenpoets waardoor het blikje met poetsmiddel snel leeg was. Ze keken elkaar aan, grijnsden en zorgden dat ze weg waren als hij kwam controleren.

‘Crystal, Jake, waar zitten jullie? Hier komen!’, riep hij bars.

Ze gaven direct gehoor aan dit bevel. Ze had vaak zin om te salueren als hij dat weer deed, maar ze keek wel uit en hield zich in.

‘Waarom zijn niet alle schoenen gepoetst?’

‘Omdat de schoenpoets op is, papa.’

‘Ga naar je moeder en zeg haar dat een van jullie nieuwe moet halen.’

De kinderen renden weg, maar kwamen even later terug met een boze moeder die vlak voor haar man ging staan. Ze zocht zijn ogen, maar hij keek haar niet aan en staarde alleen maar naar zijn schoenen die niet af waren.

‘Thom, er is geen geld voor schoenpoets.’

‘Ik heb je op de betaaldag toch geld gegeven? Koop het daarvan?’

‘Denk je dat ik met die luttele guldens ook nog schoenpoets kan kopen?’

‘Ik gaf je genoeg. Stuur de kinderen om het spul te kopen.’

‘Nee, betaal je eigen spul.’

Crystal en Jake keken hoe May zich woest omdraaide en met lange passen weg beende. De kinderen liepen haar ijlings achterna, terwijl Thom stond te roepen van: ‘Vrouw, vrouw, waar ga je naartoe? Ik praat tegen je. Ik ben de baas hier in huis. Kom terug. Ik werk en breng het geld binnen. Ik zeg, hier komen.’

De hond van May en die van de burens blaften in koor. Crystal en Jake gniffelden.

Hen kinderspelletjes leren en liedjes uit haar kindertijd, leek wel het enige wat haar moeder leuk vond en waar ze van genoot. Ze had eens aan hen verteld dat ze arm waren toen ze opgroeide, maar ze had veel plezier met haar vele broertjes en zusjes. Dat wilde ze op hen overbrengen. Als ze op de cementen patio aan de voorkant van het huis zaten, meestal in de avonduren als de zon langzaam achter de horizon verdween, hadden ze de liefste moeder van de wereld, vond Crystal. Ze zat op de veranda en leerde hen zich te bewegen op de manier die bij de spelletjes hoorde. Ze hadden veel plezier.

UITGEVERIJ